

Володимир Наконечний

аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: д.е.н., професор Ольга Кириленко

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ–ПІДПРИЄМЦІВ

Діяльність фізичних осіб-підприємців, надалі будемо називати їх ФОП, відіграє значущу роль в сьгоднішніх умовах дестабілізації економіки. Загалом їх діяльність не потребує значних капітальних вкладень, великих грошових інвестицій, проте серйозно впливає на стимулювання ринкових відносин економіки та сприяє поліпшенню економічного розвитку в цілому та особистого добробуту зокрема.

Впродовж останніх 20 років державою впроваджено ряд законодавчих кроків щодо підтримки та стимулювання діяльності ФОПів. Так, у 1998 році був прийнятий Указ Президента №727/98 «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва» та запроваджено з початку 1999 року спрощену систему оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, в тому числі і для ФОП. Такий спеціальний режим оподаткування мав на меті знизити податковий тиск та стимулювати діяльність суб'єктів малого бізнесу. І з цією задачею успішно впорався. За всі ці роки спрощена система оподаткування вдосконалювалась та зазнавала певних позитивних змін, враховувався досвід закордонних систем оподаткування, недоліки та похибки вищезазначеного Указу, пропозиції платників податків тощо. Відтак, повністю сформована система оподаткування відображена у Податковому кодексі України. Для ФОПів передбачений самостійний вибір системи оподаткування: загальна система із сплатою, крім іншого, податку з доходів фізичних осіб або за спрощеною системою оподаткування із сплатою, крім іншого, єдиного податку.

Про ефективність та зручність застосування спрощеної системи оподаткування свідчать інформаційні дані Державної податкової служби України. Станом на 01.06.2023 року на обліку в ДПС України перебувало 2008,2 тис. осіб, з них спрощену систему оподаткування обрало 1517,3 тис. осіб, що становить майже 76% загальної кількості ФОПів. За 5 місяців 2023 року такими «спрощенцями» сплачено до бюджету 15,2 млрд грн [1]

Вдосконалення оподаткування фізичних осіб – підприємців полягає не лише в оптимізації податкових надходжень від їх діяльності, але й в створенні сприятливих умов для такої діяльності при будь яких умовах. З метою підтримки суб'єктів малого підприємництва, державою здійснюється постійний моніторинг їх діяльності, аналізуються та зважуються усі суб'єктивні та об'єктивні фактори впливу на їх роботу. Так, в зв'язку із карантинними обмеженнями, пов'язаними з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19 на території України в 2020-2021 роках, було прийнято ряд законодавчих рішень на підтримку суб'єктів господарювання. Крім іншого, звільнення від сплати єдиного податку у березні та

квітні 2020 року, списання заборгованості із плати за землю та орендної плати за землю з фізичних осіб, не застосовувались штрафні санкції за несвоєчасну сплату єдиного соціального внеску.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації на суверенну територію України 24 лютого 2022 року значних втрат зазнала вся економіка країни. Майно та активи певної частини підприємців було знищено або пошкоджено, що призвело до припинення діяльності великої кількості ФОПів. Крім того, значно зменшилась платоспроможність громадян, відсутність потенціальних покупців та клієнтів.

І в цей надскладний час державою впроваджено законодавчі зміни для підтримки, зокрема, і підприємців. Тимчасово, на окремо визначений період скасовано перевірки та застосування санкцій за несвоєчасну сплату або несвоєчасне подання звітів, запроваджено єдину ставку податку 2% для платників єдиного податку 3 групи, скасовано мито та митні збори на певні імпорتنі товари тощо. Запроваджена та триває програма уряду України з переміщення підприємницької діяльності у безпечні райони для організації налагодженої роботи.

Належне функціонування діяльності підприємців під час військових дій – вкрай складний процес, проте необхідний не лише для особистої фінансової підтримки, але й для державних цілей. Бюджети України потребують надходжень для підтримки армії, забезпечення соціального захисту населення, виконання першочергових зобов'язань. Основним джерелом надходження коштів до бюджетів України є податкові надходження. Відтак, на сумлінних платників податків покладається українське суспільство.

Необхідно зосередити всю увагу на пошуку оптимальних методів активізації підприємницької діяльності, збільшення потоку податкових надходжень до бюджетів України. З цією метою необхідно налагодити тісну співпрацю фізичних осіб-підприємців з органами Державної податкової служби. Зі сторони підприємців постає завдання оптимізувати податкові зобов'язання, лише в особливих випадках користуватись пільгами по сплаті податків, розробляти нові напрямки діяльності, визначати найбільш ефективні методи і способи діяльності, націлені на забезпечення актуальних потреб ринку під час війни.

Зі сторони держави необхідно активізувати масово-роз'яснювальну роботу серед широких верств населення, зокрема молоді, щодо потреби у збільшенні числа підприємців, надходжень податків від їх підприємницької діяльності, стабілізації соціально-економічного розвитку суспільства в воєнних умовах. Необхідно вдосконалювати спрощену систему оподаткування та адаптувати її до умов війни та післявоєнного періоду. З цією метою слід встановити надійний баланс між владою та підприємцями, враховувати значимість підприємницької діяльності для економіки країни, посилити взаємну відповідальність, як підприємців перед державою, так і держави перед бізнесом, розробити порядок ліквідації схем уникнення від оподаткування і мінімізації податкових зобов'язань, унеможливити перебування ФОПів в «тіньовій» економіці. Такі заходи сприятимуть активізації економіки та зростанню фінансового потенціалу країни.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>